

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 3.2.2014
COM(2014) 38 final

ANNEX 20

PRÍLOHA

RAKÚSKO

k

protikorupčnej správe EÚ

RAKÚSKO

1. ÚVOD – Hlavné prvky a kontext

Protikorupčný rámec

Strategický prístup. Po spoločnom prvom a druhom kole hodnotenia, ktoré v roku 2007 vykonala Skupina štátov Rady Európy proti korupcii (GRECO), sa na spolkovvej úrovni začal ráznejší boj proti korupcii. Po tom, ako sa na základe prípadov korupcie vo vysokých kruhoch, ktoré boli odhalené v roku 2009, zároveň zvýšila informovanosť verejnosti, Rakúsko vyvinulo veľké úsilie s cieľom podrobiť svoje inštitúcie reforme, aby bojovali proti korupcii a trestnej činnosti administratívnych pracovníkov vo všeobecnosti, a korupcia sa stala osobitným cieľom v rámci stratégie boja proti finančnej trestnej činnosti¹. V roku 2009 boli experti spolkových krajín poverení úlohou vypracovať návrhy na vykonanie odporúčaní skupiny GRECO na spolkovvej úrovni a na koordináciu úsilia spolkových krajín o boj proti korupcii. Do dnešného dňa títo experti vypracovali spoločné normy týkajúce sa odbornej prípravy, zákazu prijímania darov, riadenia rizík, štatistiky a právomocí². Napriek pokroku smerom k celoštátnemu strategickému prístupu nie všetky spolkové krajiny (*Länder*) vytvorili opatrenia na potlačanie korupcie. Ako pozitívny príklad možno uviesť, že Viedeň považuje zvyšovanie informovanosti a transparentnosť za kľúčový nástroj na boj proti korupcii, ktorý podporuje aj prevádzkovaním horúcej linky³. Rakúska vláda začala aktívne podporovať medzinárodné úsilie o boj proti korupcii, konkrétne prostredníctvom podpory založenia Medzinárodnej protikorupčnej akadémie (IACA) a iniciovaním vzniku Európskej siete kontaktných miest proti korupcii (EACN)⁴.

Úsilie o boj proti korupcii vo verejnej správe sa zameriava na prevenciu: kódex správania na prevenciu korupcie bol zavedený na všetkých úrovniach verejnej správy⁵. Vláda v posledných rokoch uskutočnila reformu verejnej správy zameranú na zefektívnenie a zjednodušenie verejnej služby pre občanov, pričom nabádala občanov, aby vo väčšej miere využívali služby elektronickej verejnej správy⁶. Iniciatívu tvorilo 40 projektov reformy a jej cieľom bolo zvýšiť kvalitu administratívnych služieb, ako aj priniesť úspory. Medzi tieto projekty patrili projekty elektronickej verejnej správy, vytvorenie jednotných kontaktných miest

1 Pozri napríklad hodnotiacu správu o piatom kole vzájomných hodnotení s názvom Finančná trestná činnosť a finančné vyšetrovania – dokument nadväzujúci na správu o Rakúsku, Rada Európskej únie, dokument č. 5576/12.

2 Pozri rozhodnutia z 15. januára 2009 a 23. októbra 2009 konferencie Landesamtsdirektorenkonferenz (Konferencia predsedov vlád spolkových krajín), na základe ktorých boli tieto úlohy delegované na Konferenciu expertov spolkových krajín (Länderexpertenkonferenz). Konferencia Landesamtsdirektorenkonferenz, ktorej zasadnutia sa konali 29. októbra 2010 a 30. marca 2012, tieto návrhy prijala.

3 <http://www.wien.gv.at/verwaltung/internerevision/ethik.html>.

4 Medzinárodná protikorupčná akadémia (IACA) je nezávislé centrum excelentnosti, ktoré bolo zriadené na základe spoločnej iniciatívy Úradu Organizácie Spojených národov pre drogy a kriminalitu (UNODC), Rakúska, Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF) a iných zainteresovaných strán. Jej cieľom je odstrániť nedostatky vo vedomostiach a v praxi v oblasti boja proti korupcii, a to prostredníctvom odbornej prípravy, vytvárania sietí a akademického výskumu. Európska sieť kontaktných miest proti korupcii (EACN) je európska sieť vytvorená na základe rozhodnutia Rady 2008/852/SVV o európskych partneroch proti korupcii (EPAC). Ide o nezávislé fórum poskytujúce platformu pre odborníkov na boj proti korupcii, aby si mohli vymieňať skúsenosti a spolupracovať na cezhraničnej úrovni na vytváraní spoločných stratégií a vysokých profesionálnych noriem.

5 „Zodpovednosť je na mne“ Die VerANTWORTung liegt bei mir– Bundeskanzleramt Österreich. https://www.oeffentlicherdienst.gv.at/moderner_arbeitgeber/korruptionspraevention/infos/VerhaltenskodexDeutsch_2012_barrierefrei.pdf?3shqic.

6 Percentuálny podiel jednotlivcov vo veku 16 až 74 rokov, ktorí počas posledných troch mesiacov použili internet na komunikáciu s verejnými orgánmi (t. j. použili internet na jednu alebo viac z týchto činností: získavanie informácií z webových stránok verejných orgánov, preberanie úradných formulárov, odosielanie vyplnených formulárov), dosahoval v rokoch 2008 – 2010 stabilných 39 %. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdgo330&plugin=1>.

a reorganizácie⁷. Všetky tieto opatrenia pravdepodobne zlepšia úsilie v oblasti prevencie vo verejnom sektore. Iné inštitúcie mimo verejnej správy tiež prijali niekoľko iniciatív. Po nedávnych podozreniach z úplatkárstva boli zriadené dva parlamentné vyšetrovacie výbory, aby sa venovali výlučne podozreniam z korupcie, hoci otázkam korupcie sa čiastočne venovali aj dva iné výbory⁸.

Právny rámec. Po odporúčaní Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a skupiny GRECO boli prijaté nové právne predpisy na splnenie odporúčaní týchto organizácií. Rakúsko tiež prijalo nový zákon o financovaní politických strán,⁹ zrevidovalo úlohy audítorského úradu v oblasti dohľadu nad účtovníctvom strán a zmenilo svoj trestný zákonník¹⁰. V tomto zákonníku sa napríklad zaviedol trestný čin „Anfüttern“ – trestný čin ponúkania, prisľubovania alebo poskytovania výhody, ktorá sa netýka konkrétneho úradného úkonu, ako je napríklad dávanie malých pozorností na zlepšenie vzťahu s verejným činiteľom. Najnovšia protikorupčná zmena trestného zákonníka a trestného poriadku bola prijatá v polovici júla 2012¹¹. Rakúsko ešte neratifikovalo Trestnoprávny dohovor Rady Európy o korupcii¹².

Inštitucionálny rámec. Od začiatku roka 2010 bolo úsilie o boj proti korupcii koordinované na úrovni spolkovej vlády prostredníctvom protikorupčného fóra. Tento výbor pre koordináciu na vysokej úrovni zasadá štyrikrát do roka a majú v ňom zastúpenie všetky príslušné orgány vrátane rôznych spolkových ministerstiev, spolkové krajiny – *Länder*, rôzne orgány, ako napríklad špecializovaná prokuratúra pre trestnú činnosť administratívnych pracovníkov¹³ (WKStA), spolkový úrad pre prevenciu korupcie a boj proti korupcii¹⁴ (BAK) a orgán dohľadu nad finančným trhom, ako aj súkromný sektor (obchodná komora, únia štátnych zamestnancov, notárska komora, advokátska komora)¹⁵.

Prieskum verejnej mienky

Prieskumy vnímania. Podľa osobitného prieskumu Eurobarometra o korupcii z roku 2013¹⁶ sa 66 % rakúskych respondentov (pod priemerom EÚ) zhoduje na tom, že korupcia je v ich krajine rozšírená (priemer EÚ: 76 %). Z prieskumu Eurobarometra z roku 2013 však zároveň vyplýva, že Rakúsko je jedinou krajinou v západnej Európe, v ktorej by pomerne veľký podiel (takmer tretina) respondentov považoval za prijateľné spraviť nejakú láskavosť alebo poskytnúť dar výmenou za verejnú službu.

Skúsenosť s korupciou. Za predchádzajúcich 12 mesiacov bolo 5 % rakúskych respondentov požiadaných o poskytnutie úplatku alebo sa od nich očakávalo poskytnutie takéhoto úplatku (priemer EÚ: 4 %). Iba 14 % respondentov, čo je značne pod priemerom EÚ vo výške 26 %, malo pocit, že korupcia ovplyvňuje ich každodenný život.

7 https://www.oeffentlicherdienst.gv.at/fakten/publikationen/verwaltung_in_oesterreich_2011_en.pdf?3sfue1.

8 Protokoly a rozhodnutia týchto výborov sa zverejňujú na webovej stránke rakúskeho parlamentu: http://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/A-USA/A-USA_00003_00314/index.shtml.

9 Bundesgesetz über die Finanzierung politischer Parteien (Parteiengesetz 2012 – PartG), Spolková zbierka zákonov I č. 56/2012, <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20007889>.

10 Korruptionsstrafrechtsänderungsgesetz 2012 – KorrStrÄG 2012, BGBl I č. 61/2012.

11 Korruptionsstrafrechtsänderungsgesetz 2012 – KorrStrÄG 2012, BGBl I č. 61/2012.

12 Návrh ratifikačných právnych predpisov bol podľa dostupných informácií schválený v parlamente v polovici júla 2013, ale ratifikačný dokument ešte nebol predložený. <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/173-1.htm>

13 Wirtschafts- und Korruptionsstaatsanwaltschaft.

14 Bundesamt zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung.

15 Hodnotiaca správa o piatom kole vzájomných hodnotení s názvom Finančná trestná činnosť a finančné vyšetrovania – dokument nadväzujúci na správu o Rakúsku, dokument Rady: 5576/12; Brusel, 20. januára 2012, s. 5.

16 Osobitný prieskum Eurobarometra č. 397 z roku 2013.

Prieskumy týkajúce sa podnikov. Podľa prieskumu Eurobarometra z roku 2013 týkajúceho sa podnikov¹⁷ 38 % zástupcov podnikov považuje korupciu za prekážku pri podnikaní a 41 % z nich si myslí, že rodinkárstvo a protekcia sú v tejto súvislosti tiež problematické. Spomedzi podnikov, ktoré sa za posledné tri roky zúčastnili na verejnom obstarávaní, 18 % uviedlo, že nezískali zákazku z dôvodu korupcie. Respondenti v Rakúsku uvádzali špecifikácie prispôbené na mieru konkrétnym spoločnostiam v 66 % prípadov, čo je nad priemerom EÚ. Vopred dohodnuté ponuky uvádzalo ako rozšírenú praktiku 57 % respondentov. Okrem toho 45 % respondentov uvádzalo konflikty záujmov pri vyhodnocovaní ponúk a 35 % poukazovalo na nejasné výberové alebo hodnotiace kritériá. Podľa správy Svetového ekonomického fóra o globálnej konkurencieschopnosti za roky 2013 – 2014 sa Rakúsko považuje za 16. najkonkurencieschopnejšie hospodárstvo na svete spomedzi 152 krajín¹⁸.

Kontextuálne faktory

Presadzovanie práva a súdnictvo. Rakúsko zameralo svoje úsilie na prevenciu a stíhanie korupcie prostredníctvom špecializovaných inštitúcií, medzi ktoré patrí špecializovaná prokuratúra pre trestnú činnosť administratívnych pracovníkov (WKStA) a spolkový úrad pre prevenciu korupcie a boj proti korupcii (BAK).

Súkromný sektor. Rakúsko v roku 2008 transponovalo rámcové rozhodnutie 2003/568/SVV o korupcii v súkromnom sektore a v roku 2012 prostredníctvom tohto zákona zrevidovalo právny rámec pre korupciu v súkromnom sektore, čím uviedlo zákon do súladu s rámcovým rozhodnutím¹⁹.

Financovanie politických strán. Nedávne diskusie o korupcii v politike sa zameriavali na (údajné) úplatkárstvo vysokopostavených politických činiteľov a na nezákonné financovanie strán. Kritika, ktorú vyvolalo niekoľko prípadov nezákonného financovania politických strán, ako bol napríklad prípad popredného zvoleného verejného činiteľa, ktorý bol uznaný vinným z neoprávneného obohacovania sa v súvislosti s politickým zásahom výmenou za dar jeho strane, viedla k sérii reformných zákonov. V roku 2013 nadobudol účinnosť nový zákon o politických stranách²⁰. Úvodné preskúmanie vykonávania tohto zákona vrátane jeho nedostatkov predložila v decembri 2013 Rada pre audit (*Rechnungshof*)²¹.

Prístup k informáciám. Podľa zákona o povinnosti poskytovať informácie z roku 1987²² musia verejné orgány (na všetkých administratívnych úrovniach) odpovedať na žiadosti o informácie bez zbytočného odkladu s výnimkou prípadu, ak príslušné informácie podliehajú zákonnej povinnosti mlčanlivosti. Na základe verejných diskusií o potrebe prijatia osobitného spolkového zákona o prístupe k informáciám sa v súčasnosti v politických kruhoch diskutuje o iniciatíve zameranej na zmenšenie rozsahu tejto výnimky a odstránenie širokej škály existujúcich dôvodov na zákonnú mlčanlivosť²³.

17 Bleskový prieskum Eurobarometra č. 374 z roku 2013.

18 http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

19 KOM(2011) 309 v konečnom znení, Druhá správa o vykonávaní rámcového rozhodnutia 2003/568/SVV zo 6. júna 2011: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0309:SK:HTML>.

20 Bundesgesetz über die Finanzierung politischer Parteien (Parteiengesetz 2012 – PartG), Spolková zbierka zákonov I č. 56/2012, dostupná na http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2012_I_56/BGBLA_2012_I_56.pdf.

21 Bericht des Rechnungshofs. Reihe Bund 13/2013, Umsetzung des Parteiengesetzes 2012 durch den RH, s. 62 – 76; http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/_jahre/2013/berichte/teilberichte/bund/Bund_2013_13/Bund_2013_13_5.pdf.

22 Bundesgesetz vom 15. Mai 1987 über die Auskunftspflicht der Verwaltung des Bundes und eine Änderung des Bundesministeriengesetzes 1986 (Auskunftspflichtgesetz), Spolková zbierka zákonov č. 287/1987, posledná zmena: I 158/1998, http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/ErV/ERV_1987_287/ERV_1987_287.pdf.

23 Prehľad vývoja verejnej diskusie sa nachádza na stránke: <http://www.transparenzgesetz.at/>.

Informátorstvo. Rakúsko plánuje zlepšiť právny rámec pre zabezpečovanie ochrany informátorov, ale jeho iniciatívy ešte nevedli k prijatiu konkrétnych právnych predpisov. Pokiaľ ide o verejnú službu, v zákone o verejnej službe sa vyslovene zakazuje podnikat' poškodzujúce kroky proti štátnemu zamestnancovi, ktorý v dobrej viere nahlási trestný čin²⁴. Pre štátnych zamestnancov platí všeobecná povinnosť nahlasovať trestné činy²⁵. Od roku 2010 môže každý štátny zamestnanec na vnútroštátnej úrovni (ale nie vo všetkých spolkových krajinách – *Länder*) predkladať svoje informácie priamo spolkovému úradu BAK, pričom sa vyhne riadiacim štruktúram v rámci svojej územnej jednotky. Špecializovaná prokuratúra WKStA zabezpečuje mechanizmus nahlasovania prostredníctvom webovej stránky, ktorý umožňuje anonymné nahlasovanie trestných činov s použitím tzv. monitorovacieho systému dohľadu v podnikoch (Business Keeper Monitoring System – BKMS).

Transparentnosť v lobizme. Nedávno boli prijaté právne predpisy o lobizme, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2013²⁶. Prostredníctvom týchto nových právnych predpisov sa zavádza povinný register lobistických a záujmových združení. Databáza je verejne prístupná na internete a spravuje ju ministerstvo spravodlivosti, ktoré zverejňuje údaje predkladané lobistickými organizáciami²⁷. V zákone sa stanovujú základné zásady lobizmu a zastupovania záujmových skupín (ktoré sa vzťahujú na všetky skupiny). Okrem toho lobistické firmy a podniky, ktoré zamestnávajú interných lobistov, musia uplatňovať (verejne prístupný) kódex správania²⁸.

2. PREBERANÉ OTÁZKY

Stíhanie korupcie

Podľa prieskumu Eurobarometra z roku 2013 patrí Rakúsko medzi krajiny s najlepším hodnotením, pokiaľ ide o odrádzajúce účinky úspešného stíhania v prípadoch korupcie. Dôvodom môže byť mediálna pozornosť, ktorá sa venuje práci špecializovanej prokuratúry WKStA, ako aj pravidelné správy o činnostiach spolkového úradu BAK.

Podozrenia z korupcie vo verejnom sektore vyšetroje spolkový úrad BAK, ktorý je nástupcom podobného orgánu, Spolkového úradu pre vnútorné veci, ktorý bol vytvorený v roku 2001. Spolkový úrad BAK je inštitúciou ministerstva vnútra, ktorá bola zriadená mimo Generálneho riaditeľstva pre verejnú bezpečnosť. Hlavnou úlohou tohto orgánu, ktorý má vyšetrovacie právomoci a celoštátnu právomoc v oblasti prevencie korupcie a boja proti korupcii, je skúmať podozrenia a sťažnosti podané proti zamestnancom spolkového ministerstva vnútra a jeho podriadených odborov a viesť vyšetrovania týkajúce sa nezákonného konania v úrade²⁹. Jeho právomoc sa však neobmedzuje na vnútorné vyšetrovania v rámci spolkového ministerstva vnútra. Okrem spolkového úradu BAK vykonáva vyšetrovania aj Rakúsky spolkový vyšetrovací úrad (*Bundeskriminalamt*) a jeho regionálne pobočky. Tieto orgány

24 Nový § 53a zákona Beamten-Dienstrechtsgesetz: <http://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Dokumentnummer=NOR40133771>.

25 Podľa § 53 zákona Beamten-Dienstrechtsgesetz je každý štátny zamestnanec povinný nahlásiť možné trestné činy vedúcemu predstaviteľovi územnej jednotky. To isté platí pre verejných činiteľov (§ 5 zákona Vertragsbedienstetengesetz).

26 Lobbying- und Interessenvertretungs-Transparenz-Gesetz – LobbyG, dostupné na http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2012_I_64/BGBLA_2012_I_64.pdf.

27 <http://www.lobbyreg.justiz.gv.at/>; databáza má zatiaľ zahŕňať aspoň časť lobistických zástupcov veľkých spoločností.

28 [Lobbying- und Interessenvertretungs-Transparenz-Gesetz – LobbyG, dostupné na http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2012_I_64/BGBLA_2012_I_64.pdf](http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2012_I_64/BGBLA_2012_I_64.pdf).

29 Spolkový zákon o zriadení a organizácii Spolkového úradu pre boj proti korupcii, (BAK-G), BGBl. I Nr. 72/2009.

majú jednotky, ktoré sa zaoberajú trestnou činnosťou administratívnych pracovníkov a konfiškáciou majetku³⁰.

V roku 2011 bol vytvorený nový úrad známy ako Verejná prokuratúra pre trestnú činnosť administratívnych pracovníkov a korupciu³¹. Prokurátorom sa zabezpečuje špecializovaná odborná príprava aj počas pôsobenia v úrade. Počet zamestnancov špecializovanej prokuratúry WKStA sa plánuje zvýšiť na 40 pracovníkov, hoci do začiatku roka 2014 bola zamestnaná len o niečo viac než polovica z tohto plánovaného počtu.

Od roku 2009 sa orgány presadzovania práva viac sústreďujú (s ohľadom na dostupné finančné a ľudské zdroje) na vyšetrowanie hospodárskych trestných činov. Polícia ani prokurátori podľa dostupných informácií nemajú potrebnú kapacitu³². Pokiaľ ide o obdobie do roku 2014, Rakúsko oznámilo pokrytie ďalších výdavkov vo výške 28 miliónov EUR na boj proti korupcii a hospodárskej trestnej činnosti, vďaka ktorým je možné vytvoriť ďalších 190 pracovných miest³³. Pri pohľade na uvedený počet zamestnancov špecializovanej prokuratúry WKStA je však jasné, že vyčlenenie primeraných zdrojov na vyšetrowanie a stíhanie prípadov korupcie ostáva výzvou.

Zo súdnej štatistiky vyplýva, že v roku 2012 došlo k 78 odsúdeniam a v roku 2011 k 90 odsúdeniam za trestné činy spáchané počas pôsobenia vo verejnej funkcii, a to vrátane korupcie a porušenia osobnej slobody a domáceho súkromia zo strany činiteľa³⁴. Podľa príslušnej štatistiky z roku 2011 bolo vypracovaných 701 správ o vyšetrowaniach, ktoré vykonal spolkový úrad BAK v súvislosti so zneužitím právomoci³⁵, pričom úplatkárstvo predstavovalo len veľmi malý podiel z týchto vyšetrowaní (29 prípadov). Nejde však o kompletný prehľad podozrení z úplatkárstva, keďže právomoc spolkového úradu BAK sa obmedzuje na špecifickú oblasť verejnej správy a orgánov a nevzťahuje sa na celé spektrum trestných činov spojených s korupciou. V týchto číslach sa odráža cielené úsilie odhaľovať a stíhať prípady korupcie, pričom z výsledkov dosiahnutých v rámci vyšetrowaných prípadov vyplýva, že Rakúsko dosiahlo chvályhodný pokrok.

Prokurátori sú viazaní pokynmi z ministerstva spravodlivosti. V určitých situáciách, ktoré sa stanovujú v príslušnom zákone³⁶, sa musia prípady postúpiť prokurátorovi vyššieho stupňa, ktorý je povinný nahlásiť ich ministrovi spravodlivosti. Podozrenia týkajúce sa voleného zástupcu musia prokurátori vždy nahlásiť ministrovi, s výnimkou prípadu, ak neexistuje

30 Hodnotiaca správa o piatom kole vzájomných hodnotení s názvom „Finančná trestná činnosť a finančné vyšetrowania“, ktorá nadväzovala na správu o Rakúsku, 6508/2/10; REV 2, Brusel, 8. apríla 2010.

31 Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption. Špecializovaná prokuratúra na boj proti korupcii známa ako Korruptionsstaatsanwaltschaft bola vytvorená v roku 2009 a neskôr (v roku 2011) sa z nej stala špecializovaná prokuratúra pre trestnú činnosť administratívnych pracovníkov WKStA. Jej právomoci sa uvádzajú najmä v § 2a. zákona o prokuratúrach, Bundesgesetz vom 5. März 1986 über die staatsanwaltschaftlichen Behörden (Staatsanwaltschaftsgesetz – StAG) StF: BGBl. Nr. 164/1986; jej právomoci sa uvádzajú najmä v zákone o trestnom práve procesnom (Strafprozessordnung, § 20a.).

32 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, december 2012, s. 35. <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Austriaphase3reportEN.pdf>

33 Hodnotiaca správa o piatom kole vzájomných hodnotení s názvom „Finančná trestná činnosť a finančné vyšetrowania“, dokument nadväzujúci na správu o Rakúsku, dokument Rady: 5576/12; Brusel, 20. januára 2012.

34

https://www.statistik.at/web_de/statistiken/soziales/kriminalitaet/verurteilungen_gerichtliche_kriminalstatistik/index.html. Štatistika sa vzťahuje na prípady, ktoré boli spáchané a stíhané pred zmenou trestného zákonníka (KorrStrAG) v roku 2012, a preto sa vzťahuje len na prípady týkajúce sa verejnej funkcie, pričom zahŕňa aj tzv. Fahrlässige Verletzung der Freiheit der Person oder des Hausrechts (§ 303 StGB), keďže príslušné údaje sa uvádzajú pre celú kapitolu Strafbare Verletzungen der Amtspflicht. Štatistiku týkajúcu sa úplatkárstva v súkromnom sektore nemožno vidieť v osobitnej tabuľke. Vo väčšine prípadov v tomto oddiele ide o prípady zneužitia právomoci, pozri tretie hodnotenie, ktoré vykonala skupina GRECO.

35 http://www.bak.gv.at/cms/BAK_dt/service/downloads/files/Jahresberichte/BAK_Jahresbericht_2011.pdf.

36 §8, 8a. a 29a. zákona o prokuratúrach, Bundesgesetz vom 5. März 1986 über die staatsanwaltschaftlichen Behörden (Staatsanwaltschaftsgesetz – StAG) StF: BGBl. Nr. 164/1986.

žiadne spojenie s politickou činnosťou príslušnej osoby. Pokyny z generálnej prokuratúry a od spolkového ministra spravodlivosti možno dávať len písomne, pričom sa musia odôvodniť. Každé konečné vyrovnanie v rámci trestného konania, v ktorom ide o nadregionálny verejný záujem, musí schváliť minister spravodlivosti. Pokyny sa vydávajú prostredníctvom príslušného útvaru ministerstva spravodlivosti. Minister spravodlivosti je povinný podávať parlamentu správy o svojom postupe vydávania pokynov. Skutočnosť, že minister spravodlivosti môže počas celého trestného konania vydávať pokyny, sa vníma ako potenciálne slabé miesto, ktoré by mohlo prokurátorov odrádzať od stíhania citlivejších prípadov, ako sú napríklad prípady týkajúce sa podozrení z politickej korupcie. Podobné obavy uviedla organizácia OECD v súvislosti s úplatkárstvom v zahraničí³⁷.

Špecializovaná prokuratúra WKStA tiež podlieha hlavným pravidlám platným pre prokurátorov a podlieha aj dohľadu spolkového ministra spravodlivosti, a preto je v jednotlivých prípadoch viazaná jeho pokynmi. Rozdiel spočíva v detailoch: dohľad sa vykonáva *a posteriori*, to znamená, že prokurátori predkladajú svoje správy až po prijatí opatrení a na konci prvej fázy trestného konania, pričom vysvetľujú, ako sa plánuje pokračovať vo vyšetrowaní (buď podaním žaloby, alebo zamietnutím prípadu). V tejto fáze sa musí minister spravodlivosti rozhodnúť, či odporúčanie prijme, pričom má právomoc nariadiť ďalšie vyšetrowanie. Čiastočne z dôvodu zvýšenej pozornosti verejnosti a trochu odlišných pravidiel podávania správ má špecializovaná prokuratúra WKStA povest' orgánu, ktorý v rámci tejto štruktúry dosiahol pomerne nezávislé postavenie, a nie sú k dispozícii ani informácie o politickom tlaku.

Osvedčený postup: informátorská služba spravovaná špecializovanými prokurátormi

Na jar 2013 špecializovaná prokuratúra WKStA zriadila horúcu linku pre nahlasovanie korupcie: monitorovací systém dohľadu v podnikoch. Špecializovaná prokuratúra v súčasnosti spravuje tento webový systém nahlasovania, prostredníctvom ktorého možno predkladať anonymné správy a ktorý umožňuje komunikáciu medzi informátorom a príslušnými orgánmi, pričom orgány nemôžu vysledovať identifikačné údaje informátora. Systém je založený na softvéri, ktorý bol prvýkrát testovaný v Dolnom Sasku, a údaje sa používa na odhaľovanie dôležitých informácií, ktoré vedú k vyšetrowaniam podozrení z korupcie.

V prípade týkajúcom sa poslanca Európskeho parlamentu, ktorý bol obvinený z toho, že sa dohodol na predložení pozmeňujúcich návrhov výmenou za neoprávnené výhody od novinárov v utajení, ktorí sa vydávali za lobistov, počas fingovanej operácie „peniaze za pozmeňováky“, do ktorej boli zapojení štyria poslanci Európskeho parlamentu z rôznych členských štátov, prebehlo v Rakúsku zrýchlené trestné konanie. Toto konanie viedlo k odsúdeniu na súde prvého stupňa, po ktorom nasledovalo rozhodnutie o odvolaní, na základe ktorého sa zrušil prvý rozsudok a prípad sa vrátil na súd prvého stupňa na obnovu súdneho konania.

Prístup orgánov presadzovania práva k bankovým informáciám je základným prvkom finančných vyšetrowaní vrátane tých, ktoré sa týkajú prípadov korupcie. Hoci na základe právnych ustanovení a príslušnej judikatúry majú rakúske orgány možnosť získať údaje chránené bankovým tajomstvom,³⁸ na žiadosti prokurátorov a orgánov presadzovania práva sa

37 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, s. 25 – 32. [Spoločné prvé a druhé kolo hodnotenia. Správa o dodržiavaní týkajúca sa Rakúska. GRECO RC-I/II \(2010\) 1E, bod 28.](#)

38 Bankwesengesetz, §38., BGBl. Nr. 532/1993 zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 70/2013. http://www.jusline.at/38_BWG.html.

vzťahujú obmedzujúce podmienky, vďaka ktorým môžu finančné inštitúcie odmietnuť poskytnutie informácií³⁹. Na súdnom príkaze sa okrem iného musí uvádzať opis skutočností, ktoré slúžia na odôvodnenie tohto príkazu a na dokázanie jeho primeranosti. K čiastočnému pokroku došlo v rokoch 2010 a 2012, keď sa podmienky uvedené v článku 116 trestného poriadku, ktorými sa stanovujú požiadavky na získanie informácií podliehajúcich opatreniam týkajúcim sa bankového tajomstva, značne zjednodušili⁴⁰. Treba poznamenať, že tento postup sa neuplatňuje v prípadoch, keď je korupcia spojená s praním špinavých peňazí, pretože vtedy sa na získanie údajov o bankovom účte vzťahujú iné pravidlá (údaje sa získavajú prostredníctvom Rakúskej finančnej spravodajskej jednotky)⁴¹.

S uvedeným systémom sa však spájajú minimálne dva potenciálne problémy. Po prvé, ak na základe bankových záznamov možno zistiť závažné skutkové okolnosti trestného činu a príslušné orgány ešte nemajú k dispozícii požadované množstvo informácií, predloženie žiadosti sa zdá byť neprimerane zložité. Takéto informácie môžu orgány získať len tak, že sa budú pýtať všetkých potenciálne dôležitých finančných inštitúcií, či vedú účet spĺňajúci príslušné kritériá. Ak orgány nepoznajú údaje o bankovom účte podozrivého, musia sa obrátiť so súdnym príkazom na všetky bankové asociácie v Rakúsku. Bankové asociácie nie sú povinné kontaktovať svoje členské banky predtým, ako naplno využijú svoje právo odvolať sa. Keď sa na nejakú konkrétnu banku obráti jej banková asociácia, aj táto banka má následne vlastné právo odvolať sa. Po druhé, a to je najdôležitejšie, získanie informácií od všetkých príslušných finančných inštitúcií môže byť časovo náročné. Súčasný systém vedie k spomaleným postupom získavania prístupu k bankovým záznamom. Finančné inštitúcie môžu v snahe ochrániť sa pred žalobami svojich klientov systematicky podávať návrhy na začatie konania vo veci opravných prostriedkov⁴², na základe ktorých sa pozastavuje presadzovanie rozhodnutia o poskytnutí prístupu k požadovaným údajom.

Ministerstvo spravodlivosti v snahe zlepšiť túto situáciu poslalo 13. augusta 2013 všetkým prokurátorom a sudcom dekrét, ktorý obsahoval objasnenia a vzor na podávanie žiadostí. Bankovým inštitúciám treba posilať len vzor obsahujúci všeobecné informácie, čím sa predíde odhaleniu podrobností, ktoré môžu ohroziť vyšetrowanie. Týmto spôsobom sa zároveň môže skrátiť čas potrebný na odpovedanie na takúto žiadosť.

Úplatkárstvo v zahraničí

Hoci sa podarilo dosiahnuť značný pokrok pri stíhaní „domácej“ korupcie, častá kritika sa týka stíhania prípadov úplatkárstva v zahraničí, pri ktorých môžu byť v stávke aj dôležité hospodárske záujmy.

V roku 2005 hodnotiaci tím pracovnej skupiny OECD pre úplatkárstvo⁴³ uviedol, že šesť rokov od ratifikácie dohovoru OECD rakúske orgány nevyšetřili ani jediný prípad úplatkárstva v zahraničí, a to aj napriek tomu, že rakúske podniky a banky pôsobia v strednej a vo východnej Európe od deväťdesiatych rokov minulého storočia. Privatizácia bankového, telekomunikačného a energetického sektora v tomto regióne a výrazná angažovanosť rakúskych stavebných spoločností v týchto oblastiach znamenali, že tieto spoločnosti pôsobili

39 Správa o vzájomnom hodnotení – Zhrnutie – Boj proti praniu špinavých peňazí a boj proti financovaniu terorizmu – Rakúsko, jún 2009, s. 5, <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Austria%20ES.pdf>.

40 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, bod 69.

41 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, bod 113.

42 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, bod 149.

43 Správa OECD o fáze 2 o uplatňovaní dohovoru o boji proti úplatkárstvu zahraničných verejných činiteľov pri medzinárodných obchodných transakciách a odporúčaní z roku 1997 o boji proti úplatkárstvu pri medzinárodných obchodných transakciách týkajúca sa Rakúska, 16. februára 2006. Dostupná na: <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/36180957.pdf>.

na konkurenčných trhoch náchylných na riziko korupcie. Zo správy OECD tiež vyplynulo, že v rámci súdneho systému a polície boli k dispozícii len veľmi obmedzené alebo žiadne informácie o rizikách úplatkárstva pri medzinárodných obchodných transakciách. Rovnako sa zistilo, že sudcovia, prokurátori a príslušníci polície nemali príslušné odborné znalosti z oblasti hospodárskej trestnej činnosti vo všeobecnosti. Prípado spoločnosti Telekom, ktorý obsahoval prvky zahraničnej, ako aj domácej korupcie, však bol pozitívnym príkladom pre vytvorenie programu zhovievavosti, ktorý vznikol v rámci trestného konania a umožnil využívanie svedectva korunných svedkov a stíhanie prípadov vo vysokých kruhoch na základe takejto svedeckej výpovede⁴⁴. V tomto prípade súd prvého stupňa vydal rozsudok v júli 2013.

Vytvorením špecializovanej prokuratúry WKStA sa situácia zmenila. Prokurátori špecializovanej prokuratúry WKStA teraz čoraz intenzívnejšie získavajú potrebné odborné znalosti, aby mohli dôkladne vyšetriť prípady úplatkárstva v zahraničí. Postupné budovanie tejto služby môže vysvetľovať časové omeškanie konaní v prípadoch, ktoré sa stali približne pred rokom 2005 a stále sa vyšetrojú. V decembri 2012 organizácia OECD informovala, že odkedy sa Rakúsko stalo v roku 1999 jej členom, bolo prediskutovaných 15 podozrení, pričom v šiestich z týchto prípadov bolo vyšetrovanie ukončené alebo sa vôbec neuskutočnilo⁴⁵. Odvtedy boli uzavreté dva prípady: jeden sa skončil odsúdením v trestnom konaní, ktoré sa týkalo istého rakúskeho podnikateľa zapojeného do prípadu úplatkárstva v inom členskom štáte EÚ, a druhý sa skončil oslobodením od obvinení z prania špinavých peňazí pri obchode so zbraňami.

Posudzovatelia z OECD tiež vydali niekoľko odporúčaní týkajúcich sa rakúskeho rámca pre zodpovednosť spoločností a iných subjektov, ktoré podplácajú zahraničných verejných činiteľov. V oboch preskúmaniach fázy 2 aj fázy 3 sa odporúčalo zavedenie účinných, primeraných a odrádzajúcich sankcií pre právnické osoby namiesto súčasnej úrovne pokút, ktorá je stanovená ako pomerná časť ročného zisku príslušnej právnickej osoby, v maximálnej výške 1,8 milióna EUR⁴⁶. To sa vo všeobecnosti považuje za nedostatočné a najmä v tých prípadoch, keď právnická osoba nemusí za príslušné obdobie vykázat značný zisk⁴⁷.

Navyše posudzovatelia z OECD zistili, že vo väčšine prípadov, keď prokuratúra na konci vyšetrovania predkladá ministrovi spravodlivosti správu, minister nariaďuje ďalšie vyšetrovacie kroky. Napriek jedinečnému postaveniu špecializovanej prokuratúry WKStA organizácia OECD vo svojej správe o fáze 3 zopakovala svoje obavy. Odporučila zabezpečiť, aby zohľadňovanie národného hospodárskeho záujmu, potenciálny vplyv na vzťahy s iným štátom alebo totožnosť zainteresovaných fyzických alebo právnických osôb nemohli mať vplyv na vyšetrovania a stíhanie úplatkárstva v zahraničí, a to najmä s ohľadom na rozhodovaciu právomoc ministra spravodlivosti v prípadoch úplatkárstva v zahraničí⁴⁸.

Rakúsko v roku 2012 zmenilo svoje právne predpisy, aby uviedlo trestný zákonník do súladu s Dohovorom OECD o boji proti podplácaniu. Organizácia OECD odporučila Rakúsku, aby rozšírilo svoju právomoc v prípadoch úplatkárstva v zahraničí na všetky trestné činy spáchané rakúskymi občanmi bez ohľadu na to, kde bol úplatok ponúknutý, prisľúbený alebo zaplatený.

44 § 209a zákona o trestnom práve procesnom, zmeneného v roku 2011.

45 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, s. 8 – 12.

46 Pozri § 4. Verbandsgeldbuße vo Verbandserantwortungsgesetz; BGBl. I Nr. 151/2005 zuletzt geändert BGBl. I Nr. 112/2007.

47 Správa OECD o fáze 2, bod 145 a nasl., správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, december 2012, bod 52 a nasl. Dostupné na: <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Austriaphase3reportEN.pdf>.

48 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, body 90 až 96.

Posudzovatelia z OECD tiež pochválili úsilie Rakúska o odstránenie požiadavky obojstrannej trestnosti⁴⁹.

Pravidlá prístupu k bankovým informáciám stále môžu predstavovať prekážku pre zahraničné vyšetrovania, a tým potenciálne znižovať efektívnosť vzájomnej právnej pomoci. Rakúske orgány v rámci partnerského preskúmania OECD označili bankové tajomstvo za hlavnú príčinu väčšiny omeškaní pri poskytovaní vzájomnej právnej pomoci⁵⁰.

Bezúhonnosť vysokopostavených volených a menovaných činiteľov

Podrobné pravidlá týkajúce sa daňových a majetkových priznaní sa stanovujú v spolkovom zákone, ktorý sa vzťahuje okrem iného na členov spolkovej vlády a vlád spolkových krajín (*Länder*), starostov a primátorov, ich zástupcov, členov obecných rád a členov Národnej rady (*Nationalrat*), Spolkovej rady (*Bundesrat*) a parlamentov spolkových krajín⁵¹.

Členovia spolkovej vlády a vlád spolkových krajín (*Länder*) vrátane štátnych tajomníkov musia po nástupe do funkcie priznávať všetok svoj majetok predsedovi Rady pre audit, a to každé dva roky po nastúpení do úradu a do troch mesiacov po odchode z vlády. Povinnosť podávať takéto priznania však nie je prepojená s mechanizmom preskúmania na overenie správnosti poskytnutých údajov, a preto sa v prípade poskytnutia nesprávnych údajov neuplatňujú nijaké sankcie. V zákone sa len uvádza, že v prípadoch značného nárastu majetku predseda Rady pre audit oznámi túto skutočnosť predsedovi Národnej rady a predsedovi parlamentu spolkových krajín (*Länder*). Obaja títo predsedovia môžu zároveň kedykoľvek požiadať predsedu Rady pre audit o predloženie správy. Majetkové priznania nie sú verejne prístupné. O konfliktoch záujmov členov vlády sa diskutovalo začiatkom 80. rokov minulého storočia a odvtedy sú regulované všeobecným zákazom akýchkoľvek podnikateľských činností. Ak členovia vlády alebo štátni tajomníci výnimočne chcú vykonávať iné odmeňované činnosti, musia požiadať o schválenie príslušný výbor Národnej rady alebo parlament spolkových krajín⁵².

Poslanci nie sú povinní zverejňovať svoj majetok⁵³. Prostredníctvom nedávno zmenených ustanovení sa zaviedli určité pravidlá týkajúce sa priznávania ich záujmov a príjmu. Existuje povinnosť priznávať riadiace pozície v súkromných spoločnostiach, pričom každý rok musia poslanci predkladať aj informácie o svojom priemernom mesačnom príjme uvedením jednej z piatich rozsiahlych kategórií úrovne príjmu⁵⁴. Výbor parlamentu pre nezlučiteľnosť funkcií rozhoduje jednoduchou väčšinou, či je možné pokračovať v priznanej činnosti. V prípade poslancov parlamentov spolkových krajín (*Länder*) je touto vecou poverený výbor parlamentov spolkových krajín (*Länder*). Neexistuje však žiadny overovací mechanizmus na kontrolu obsahu priznania ani žiadne sankcie v prípade nedodržania príslušných pravidiel. Poslancom sa vyslovene zakazuje lobovanie, ale majú povolené sledovať a zastupovať obchodné záujmy za predpokladu, že dodržiavajú pravidlá ich priznávania. V zákone sa stanovujú sankcie v prípade zneužitia postavenia, pričom poslanci môžu prísť o mandát, ak parlamentný výbor zistí, že zneužili svoje postavenie na dosiahnutie zisku.

49 Správa o fáze 3 týkajúca sa Rakúska, ktorú vypracovala pracovná skupina OECD pre úplatkárstvo.

50 Správa OECD o fáze 3 týkajúca sa vykonávania Dohovoru OECD o boji proti podplácaniu v Rakúsku, bod 149.

51 Bundesgesetz über Unvereinbarkeiten für oberste Organe und sonstige öffentliche Funktionäre (Unvereinbarkeitsgesetz 1983), naposledy zmenený v roku 2013, BGBl. I Nr. 141/2013 <http://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Dokumentnummer=NOR40140745>.

52 § 2 zákona Unvereinbarkeitsgesetz.

53 Na poslancov, ktorí sú zároveň členmi spolkovej vlády alebo vlád spolkových krajín (*Länder*), sa však vzťahujú povinnosti týkajúce sa zverejňovania majetku, ktoré platia pre túto uvedenú kategóriu činiteľov.

54 Unvereinbarkeitsgesetz 1983, zmenený v roku 2013, BGBl. I Nr. 141/2013.

3. ĎALŠIE KROKY

Vďaka inštitucionálnemu úsiliu v oblasti prevencie a stíhania Rakúsko posilnilo svoj boj proti korupcii. Stíhanie domáceho aj medzinárodného úplatkárstva by sa zefektívnilo, keby sa odstránili zbyšné prekážky vo vyšetrovaniach, a to prostredníctvom uľahčenia prístupu k bankovým informáciám podľa potreby. Rakúsko nedávno zaviedlo do svojho trestného práva významné zmeny a prijalo nový zákon o politických stranách, ktorého vplyv ešte nemožno posúdiť.

Ďalšiu pozornosť si vyžadujú tieto body:

- Zabezpečenie potrebnej kapacity **špecializovaných prokurátorov** na spracovanie prípadov korupcie, či už domácej, alebo zahraničnej. Uprednostňovanie vyšetrovania a stíhania **úplatkárstva v zahraničí**. Vytvorenie usmernení pre prokurátorov, v ktorých by sa jasne uvádzalo, že zohľadňovanie národného hospodárskeho záujmu by nemalo brániť stíhaniu úplatkárstva v zahraničí. Zvýšenie úrovne sankcií pre právnické osoby tak, aby boli účinné, primerané a odrádzajúce.
- Zlepšenie postupu umožňovania **prístupu k informáciám o bankovom účte** v prípadoch podozrenia z korupcie; umožnenie toho, aby mali orgány presadzovania práva okamžitý prístup k údajom, ak si to závažnosť a dôležitosť prípadu vyžadujú.
- Zavedenie účinného monitorovacieho mechanizmu na kontrolu majetkových priznaní a vyhlásení o záujmoch **volených aj menovaných vysokopostavených činiteľov**, prostredníctvom ktorého by sa dalo vykonať nestranné overenie. Zabezpečenie odrádzajúcich sankcií za nedodržiavanie pravidiel o priznávaní záujmov, príjmov a majetku.